

SISÄLLYS

ALKUSANOIKSI.....	7
-------------------	---

I

ELÄMÄÄ KYLÄLÄISENÄ

KIRJASTO ON MINUN LINNANI	16
MIESLUOLAN SALAISUUDET, AUTENTTISUUS JA AUTORITARISMI	22
KÄYTÄNNÖLLISESTI, ELI AJATUKSIA TEKEMISEN MEININGISTÄ	31
VÄEN VOIMA	
ELI KUINKA ANARKISTISUUDELLA ON LUONTAISET JUURET OMASSA KULTTUURIPERIMÄSSÄMME?	42
ANARKISTIKEISARI ILMAN VAATTEITA	59
KIHNU VIRVESTÄ JA SUOMALAIS-UGRILAISESTA FEMINISMISTÄ	
VIRVE KÖSTERIN (1928–2022) MUISTOLLE	67

II

TAISTELU LEIVÄSTÄ JA TOILETEISTA

MERKINTÖJÄ WC-KULTTUURISTA JA NIHILISMISTÄ	84
SE MIKÄ ON TOTTA JA SE MIKÄ ON VAPAATA	89
GRAND HOTEL JA CANAL GRANDEN ESIMERKILLINEN RAPPIO	
ELI KUINKA RAKENTAA FEDERALISMISTA KAUNISTA?	101
MITÄ TIE ON?	119

III PAHUUDEN KUVAT

KUINKA MATKUSTIN HELVETIN ESIKARTANOON JA TAKAISIN	
TÄMÄ EI OLE VERTAUSKUVA	138
TUPAKOINTI ON HALVEMPAA KUIN RAKENTAMINEN	158
KARL MARIA WILIGUT JA	
ESOTEERISEN JOUKKONARSISMIN ALKEET	173
TYHJÄ AGORA JA MELLAKKA CAPITOLILLA	184
RAPORTTI TŠORNOBYLISTA	207

IV MUUTOS ON JATKUVAA

EPÄTOIVO, REITTI, MIMESIS JA LOITSU	
SISÄISEN KOKEMUKSEN AVAAMISESTA.	232
UTOPIOIDEN ON OLTAVA LÄHES TÄÄLLÄ	245
VENÄJÄLLÄ ON VIELÄ KAPINAA	
PERMIN LIBERAALIT JUURET JA TAISTELU TYRANNIAA VASTAAN.	265
KERRAN KOMMUNISTITIEN KOKOUKSESSA	
JA MUITA AJATUKSIA VAPAUSSAJATTELUSTA, KOSMOLOGISESTA	
VAKIOSTA JA EDUARD LIMONOVISTA	276
NÄINKÖ MIINÄ KARHUN?	294
PARASTA ON, ETTEI MILLÄÄN OLE PISTETTÄ, ELI JÄLKISANAT . . .	311

ALKUSANOIKSI

Ville ja Valle mökissänsä

elivät olivat yksinänsä

ovi oli lukossa

ja ikkunat olivat tukossa

ja piipun päällä oli hattu

Kirsi Kunnas

Tervetuloa vaatimattomaan tomumajaani, Grand Hoteliin. Toisin kuin edellinen kirjani Grand Tour, tämä on näennäisesti staattisempi paikka, minun ruumiini. Se ulottuu joogasta tutussa puuasennossa ylös yhteenliitetyistä kämmenistä verrattain suureen päähän; rintakehästä matka jatkuu vatsakummun kautta häveliäästi säärilihaksiin jakautuneena kohti varsin suuria varpaita.

Kun vedän leukoja, vartaloni jännittyy läpikotaisin, se vapisee. Saan kolme, vaikka nuorena miehenä niitä meni viisitoista. Massaa on paljon ja kuluttavat vuodet näkyvät. Odotan luvun kuitenkin kasvavan tulevana vuosina.

Pidän vartalostani nykyään, eritoten, kun se ei ole keskellä minikäänlaista kriisiä. Kun allergia ei saa minusta otetta; kun en ole unohtanut syömistä kiireen takia; kun en ole syönyt liikaa samasta syystä; kun en ole nyrjäyttänyt nilkkaani polkujuoksussa. Viiden vii-

meksi kuluneen vuoden aikana olen tehnyt merkittäviä parannuksia elintapoihini: lopettanut tupakoinnin ja nuoruusvuosien runsaan alkoholinikäytönkin lähes kokonaan, muuttanut ruokailutottumukseksi vegaaniseksi ja alkanut harrastaa monipuolista aerobista ja lihaskuntoa ylläpitävää liikuntaa.

Miksi tämän teokseni anarkismikäsittelyni alkaa vartalosta? Vartalo ei ole vain vartalo, vaan asumisen metafora, rakentamisen kuvastin. Se antaa voiman kapinaan tai tyytyy ruikutukseen, jos voimaa ei ole. Siksi minä laskeudun leuanvetotelineeltä ja nostan pienen omakotitaloni pihalla viidenkymmenen kilon punteilla viiden toista noston väkivaltaisen toiston. Se tuo minulle hetkellistä voiman tuntoa, joka vahvistaa itseluottamusta ja hyvää oloa. Tunnen ruumiini olevan kiinni ajatuksissani.

Jos Grand Tour oli matka anarkismin ja vapauden ymmärtämiseen, Grand Hotel keskittyy asumiseen, rakentamiseen ja aiemmin mainittuun kehoon, siihen kohtuullisen helposti ympäristöstämme erotettavaan omaan fyysiseen tilaamme, mutta koska aivot ovat osatomumajaa, puhutaan kirjassa siitäkin.

Ruumis tai talo saattaa tuntua pysyvämmältä paikalta kuin edellisessä teoksessani kuvaamani rajan ylittäminen tai liikkeellä olo. Staattisuus on kuitenkin näennäistä. Maailma muuttuu samoin kuin ruumis. Taloa pitää kunnostaa.

Sain herätyksen Covid-kriisin keskellä joskus kesällä 2020. Olin aina luullut olevani sosiaalinen eläin, *homo ludens*, jotain, joka elää pelistä ja leikistä, yrittämisestä ja menestyksestä. Olin matkaillut koko ikäni ja nuoruuteni boheemielämässä. Saatoin herätä Kööpenhaminasta ilman mitään käsitystä, miten olin sinne päätynyt. Joskus liftasin Balkanilla maan rajan yli auton takakontissa paikallista pontikkaa siemaillen. En edelleenkaan muistele noita vuosia kauhulla

vaan kaiholla. Ne rakensivat minusta sen, mitä olen. Covid teki seuraavan rajun muutoksen.

Ensimmäinen koronavuosi oli koko maailmalle järkytys. Elin-
tapamme muuttuivat kertaheitosta, läheisiä kuoli, joidenkin keuh-
kot, hajuaiisti tai motoriikka tuhoutuivat vuosikausiksi. Rokotuksia
luvattiin ehkä joskus vuoden päästä. Tässä on se tilaisuus, ajattelin.
Tilaisuus irtautua kaikesta hektisestä, muuttaa metsänkulmaan ja
löytää itsensä uudelleen.

Ostin talon pääkaupunkiseudun laidalta, kahden luonnonsuoje-
lalueen rajaaman majakkakylän keskeltä ja ajoimme naapurin In-
narilta lainatulla puolilaholla pakettimursulla neljä muuttokuormaa,
joista kolme oli kotikirjaston aarteita. Päätin aloittaa muutoksen,
käynnistää paremman luontoyhteyden, vähentää päihteet minimiin
ja liikkua enemmän. Nostin teatraalisesti lapseni ja puolisoni piha-
oven kynnyksen yli. Uusi aika oli alkamassa.

Opin nopeasti, että sosiaaliset suhteet perhettäni lukuun otta-
matta merkitsivät paljon vähemmän kuin kuvittelin. Olin elänyt
vauhdikasta elämää alta parikymppisestä alkaen, tehnyt valtavasti
töitä niin korvausta vastaan kuin ilmaiseksikin. Olin riekkunut baa-
reissa yli puolet elämästäni, sen ajan kun se oli ikäiselleni laillista ja
silloin kun se oli vielä kiellettyäkin. Mieluummin sellaisissa maail-
man periferioihin nakatuissa kapakoissa, jossa istui sotilaita, kapi-
nallisia, narkomaaneja, taiteilijoita ja sutenöörejä.

Beirutissa, Tozeurissa, Alepossa, Oshissa, Gorissa, Tunisissa,
Suhumissa, Kiovassa, Stepanakertissa. Kaikkialla missä oli juuri ta-
pahtumassa jotain.

Olen ollut aina kiinnostunut kaikesta mahdollisesta, eritoten ih-
misten välisistä yhteyksistä ja siitä, mitä mieltä he olivat kaikesta.
Nuorena olin toteuttanut kutakuinkin runoilijalle sovitut ehtoja:
elostelu, rappio, itsetuho, pöyhkeily ja itsetarkoituksellinen aivojen

vahingoittaminen. Vanhemmiten se alkoi tuntua turhalta ja haitalliselta. Ennen aikaa oli loputtomasti, nyt se oli kortilla. Oli parempi hankkia sitä lisää.

Kun aikuiselämäni ensimmäiset 20 vuotta menivät elämää opettellessa, seuraavat 20 vuotta ajattelin käyttää pohdiskeluun, luontokävelyihin ja käsillä askarteluun. Se tarkoittaa, että kuusikymppisenä minulle jää vielä viimeiset 20 vuotta julkaista työni tulokset. Anarkismini ensimmäiset askeleet otin käytännöllisellä puolella, toinen vaihe tarkoittaa teoreettista pohtimista ja 20 vuoden päästä alan valmistua tämän iloisen ja anarkistisen vapauden lisenssiaatiksi.

Lopulta erosin puolisoni kanssa ja jäin poikani kanssa asumaan taloani. Hän viettää puolet ajastaan äitinsä kanssa, ja sen puolikkaan elän yksin pienessä hassussa talossa rantametsässä. Lastani varten haluan luoda uuden anarkismini periaatteet luontoyhteydestä, käsillä tekemisestä, itämerensuomalaisesta traditiosta ja lukemisesta. Ehkä hän ymmärtää minua joskus tulevaisuudessa tämän kautta paremmin.

Kun Immanuel Kant kysyi vuonna 1786, mitä on valistus, hän vastasi siihen itse näin: ”Valistus on ihmisen pääsemistä ulos hänen itse aiheuttamastaan alaikäisyyden tilasta.” Jos kysyisin, mitä anarkismi on, vastaisin siihen, että anarkismi on ihmisen kykyä ymmärtää asioita myös polvenkorkuisen näkökulmasta.

Lapseni kautta olen itse oppinut vapauden merkitystä pidemällä perspektiivillä. Vapaus ei ole koskaan vain yksilöllistä vaan yliyksilöllistä; se ulottuu niin sukupolvien kuin muidenkin sosiaalisten rajojen yli. Vapauden esanssiin, syvimpään tiivistettyyn ytimeen, kuuluu se, ettei sitä voi rajata.

Sitä on anarkismi.

*

Täällä virolaisessa majakkakylässä minun on hyvä olla. Kunpa saisin elää loppuelämäni siten, että voisin tehdä muutaman kerran vuodessa työmatkan jonnekin täysin erilaiseen kulttuuriin ja käydä Suomessa edunvalvonnan nimissä, mutta muuten istua täällä Landolaksi nimetyssä talossani, rakastaa ja katsoa, miten lapsi kasvaa, haravoi da muumio-omenoita pihalta kompostoriin, kastella kasvihuonetta ja tehdä sellaisia pieniä remonttitöitä, joihin olen taidoiltani juuri ja juuri kykenevä.

Minun anarkismini olisi se vanhan pikkuisen ekotalon anarkismi, tee se itse -mentaliteetti ja omaehtoinen ajattelu, mutta lämmin vastaanotto vieraille. Grand Hotel on siksi myös nimensä mukaisesti asumista.

Filosofi Walter Benjaminin mukaan modernin aika on ikään kuin poikittaista, poikkiaikaista, jota ei voi kuvata vain ennustuksilla ja täyttymyksillä, vaan se on pikemminkin ajallinen yhteensattuma, jota mitataan kellolla ja kalenterilla.

Benjaminin ajoista on kuitenkin kulunut jo sen verran, että on huomattu, ettei aikaa voida jäsentää yleispätevästi. Modernin ajan kellolla ja kalenterilla mitattava aikakäsitys on jo mennyt aikaa. Nyt ymmärrämme, että elämme monia aikoja samanaikaisesti. Mikään ei ole pysyvää, mutta kaikki saattaa toistua. Mikään yleispätevyys ei ole ikuinen, vaan kaikessa on ajallisia poikkeuksia. Tämän ymmärrettyäni olen käsittänyt olevani anarkisti.

Anarkismi on liberalismien kauan kadoksissa ollut, sosialismin kanssa vehdannut sisar. Ne vaativat toisensa parikseen. Ne epäonnistuvat toista ilman ja kaatuvat autoritaarisuuden kanssa veljeilyyn. Niiden yhteiset vastustajat ovat nihilismi ja konservatismi kaikkine alalajikkeineen: stalinismi, populismi, äärioikeistolaisuus, agraariromanttinen utilitarismi, opportunisti, jantelainen sisäänpäin käpristyminen, ylimitoitettu byrokratia ja niin edelleen.

Tätä ehdin toivottaa jo ensimmäisessä herraskaisen anarkismini esseekokoelmassa *Grand Tour*. Trilogian toinen osa tuo siihen rauhallisuutta ja lämpimiä sävyjä lisää. Olen myös ymmärtäväni enemmän tradition merkitystä, jos sillä ei pyritä preussilaisesti jäykistämään niskaansa ja koipiaan.

Vaikka anarkismi lasketaan useimmin kuuluvan jäykästi aatehistoriaan, minulle se on eteenpäin ajava voima, suunta ja liike, ei järjestelmäoppi eikä suunniteltu ideologia. Se on järjestelmän vastainen, elastinen ja mukautuva; se toimii vapauden ehdoin.

Minulle se ei ole ahdistunutta venäläistä eikä edes pelkkään vastustamiseen sitoutunutta eurooppalaista anarkismia, vaan suomalais-ugrilaisesta kehyksestä ponnistavaa vitaalia ja elämänvoimaista, luontoyhteyttä korostavaa elävää kapinallisuutta. Se on ruumiini, joka kokee kolhuja, mutta rakentuu yhä uudelleen ja uudelleen. Kaikki solut uusiutuvat vuosien aikana niin, että pystyn uudistamaan myös itseni.

Tämä kirja on osin siksi myös Venäjästä, sillä sen olemassaolon muodot vapauden äärimmäisenä vihollisena ovat vihdoinkin paljastuneet kaikille. Käsittelen Venäjää niin nihilistisenä pakkovaltana kuin keskusjohtoisena ydinvoimatuhon peittelijänä. Sillä ei ole väliä, onko kyseessä Neuvostoliitto, tsaristinen Venäjä tai Putinin Venäjä, sama viha yksilöllisyyttä ja vapautta kohtaan on aina läsnä. Mutta Venäjä ei olisi Venäjä, jos harmaan matan alta ei kurkistaisi kukkasia, kuten Permin liberaalissa kaupungissa Ural-vuorten kupeessa.

*

Kun suomalaisessa kulttuurikontekstissa puolustaa vapautta, saa usein otsaansa poliittisen leiman, yleensä amerikkalaisen uusliberaalin tai peräti libertaarin polttomerkin. Sillä viitataan egoistiseen ja piittaamattomaan oikeistolaisuuteen, jota kohtaan on velvollisuus tuntea herravihaa.

Minulle vapaus on kuitenkin ajattelun perusehto, virtauskoke-
muksen mahdollistaja ja maailman muuttamisen oikeus.

Anarkistifilosofi Herbert Readin mukaan jopa demokraattisissa
valtioissa hämärtyy helposti se, että vapaus on filosofinen käsite. Se
on leikattava valtion ideasta ja vapautta on ajateltava uusiksi sellaise-
na ominaisuutena, joka jokaisella ihmisellä on jo syntyessään.

Libertaari, *libertaire*-sana, on ranskalaisessa kontekstissa syno-
nyymi anarkismille. Termin otti käyttöön 1800-luvun alkuanarkisti
Joseph Déjacque, jonka vapauskäsitykset olivat ehdottomat. Anar-
kistien keskeisen päämäärän voidaan ajatella löytyvän yhteisölli-
sestä yksilöllisyydestä, siis sekä jaetusta yksilöllisestä kokemuksesta
että yhdessä koetun jakamisesta. Konkreettinen, harkittu ja ratio-
naalisesti perusteltu vapaus satunnaisesti toimivan tyrannian sijaan;
epäitseks yksilöllisyys massojen diktatuurin sijaan; yksilönvapau-
det ja autonomiset toimijat autoritaarisen yhteiskunnan sijaan.

Sivistys eroaa barbaarisuudesta siinä, että sen avulla voidaan tie-
dostaa omien vakaumustensa suhteellisuus. Se ei tarkoita jatkuvaa
epävarmaan heiluntaa, vaan vapaa tieto saa meidät tekemään pa-
rempia päätöksiä, koska emme joudu hylkäämään hyviä vaihtoehto-
ja aatteellisuuden tai muun käskystä.

Minun silmissäni anarkismi on totaalista vapautta, liberalismiin
pidemmälle viety versio, jossa holhousvaltion tai monien alojen kan-
sainvälisten jättiläisyritysten kaltaisilla väkivaltainstansseilla on ny-
kyistä vähemmän tarvetta, yksilöllä on enemmän vapautta ja vastuuta.

Kuten arkkianarkisti Mihail Bakunin asiaa kuvaa: ”valtio on vää-
jäämättä autoritaarinen, väkivaltainen, vieras ja vihamielinen ihmis-
ten etujen ja vaistojen luontaiselle kehitykselle – –.” Aivan kuin ve-
näläinen Bakunin puhuisi kotimaastaan.

Pohjois-Euroopan kontekstissa valtio voidaan hyväksyä takaa-
maan niitä asioita, joiden järjestäminen olisi muuten mahdotonta.

Mutta mitä vähemmän valtiota, suuryrityksiä tai jättimäisiä osuuskuntia on, sen paremmin valta jakautuu ja sen enemmän ihmiset tulevat itse aktiivisiksi.

Siksi minua sapettaa joka kerta, kun konservatiivinen kunta-ni tiedustelelee talon remonteista tai muista heille kuulumattomista asioista. Kuulemma niihin pitää hakea lupaa. Yhtä hyvin kuin tämä teos on *olemisesta* ja *elämisestä*, se voisi olla myös aineksen tai aineesta *valmistamisesta*.

Asioiden valmistamisesta tai *itsen valmistamisesta* uutta asiaa varten: Artefakteista, runouden valmistamisesta, pedin valmistamisesta eli sijaamisesta. Valmistustavoista ja asettumisesta. Lapsen kasvattamisesta. Paikallisuudesta ja kansainvälisyydestä samaan aikaan.

Itse tekeminen oli anarkismin kanssa käsi kädessä kulkeneen punk-filosofian peruslähtökohdista. Siinä missä kaupallinen viihdeteollisuus sylki kiduksistaan kalliita väripapereita lehtimuodossa, punkin ympärillä työstettiin käsin askarreltuja ja yhteen niitattuja kopiopapereita, joiden tyyllinen ilmaisu alkoi kehittyä leikkaa-liimaa- ja kollaasityyliin ryödytettynä kirjoituskoneteksteillä, tuhnuisilla valokuvilla ja nopeasti piirretyillä kuvituksilla.

Do it yourself -filosofia on kuitenkin punk-liikettä vanhempi ja sen perusidea nojaa samaan lähtökohtaan kuin renessanssin ajan *uomo universalen* pohjaidea. Yksilöstä löytyy kykyä vaikka mihin. Eroavaisuus oli vain se, ettei DIY tavoitellut ylimaallista neroutta vaan siedettävällä tasolla toimimista. Jokainen osaa ja siinä on tekemisen tärkein lähtökohta.

Minusta tekeminen on olennaista. Kaiken tekeminen.

Virolaisesta majakkalaaksosta,
tekijä